

Irodalmi séta Balassagyarmaton és Mohorán, 2022. augusztus 16-án.

Balassagyarmaton a volt Vármegyeháza előtt találkoztak a Salgótarjánból kisbusszal indulók és a helyi tagtársak.

Pásztor Sándor alelnök városi sétára vezetett, „A titkos megyeszékhely” címmel.

Elsőként a volt vármegyeháza épületébe belépve a Madách Imre emlékszobát tekintettük meg Rác Rita muzeológus tárlatvezetésével, aki sok érdekességre hívta fel figyelmünket, s mutatta be a gyűjteményt.

A főlépcsőn felsétálva a nagyteremhez, a hajdani bálók, megyegyűlések színhelyére értünk. Megcsodáltuk a szép üvegeablakokat, a padozatot, s a most már (sajnos) nem olyan impozáns nagytermet. Érdekességként megemlítette, hogy Madách Imre 1842 és 1848 között, Mikszáth Kálmán 1871 és 1873 között volt a vármegye alkalmazottja ebben az épületben.

Aki bővebben szeretne tudni az épületről: <https://www.muemlekem.hu/muemlek/show/6510>

A megyeháza belső udvarából – ahol két gyönyörű, hatalmas platánfa is áll, felnéztünk a börtönre. Számos érdekes tudnivalóról hallottunk vezetőnktől, többek között, hogy itt raboskodott Sisa Pista is 1873-76 között.

Az épület főkapuja melletti Mikszáth emléktábla (1925) előtt emlékeztünk meg az íróról és gyarmati vonatkozásairól, majd virágot helyeztünk el tiszteletére.

Itt megállva és körbe tekintve az alábbi épületek kerültek látókörünkbe:

- a Jánossy Képtár, a Mikszáth korabeli kaszinó - ami a város és régió úri közönségének szórakozóhelye volt (és politikai boszorkányszínhelye),
- az Ipoly Szálló, amely jelenleg üzemen kívül van. Mikszáth idejében Kaszinó Szállóként működött,
- a jelenlegi Polgármesteri Hivatal épülete, amely Mikszáth korában Magyar Királyi Szálló volt. 1894-ben a környékünkön hadgyakorlatot vezető Ferenc József császár itt szállt meg.

Sétánk következő állomása Madách utca 6. sz. ház, ez a régi Kishíd utca volt, ebben a házban lakott albérletben Mikszáth 1871-73 között.

Ugyanebben az utcában, pár házzal odébb a Mauks család balassagyarmati házának vélhető helye előtt is megálltunk pár gondolat erejéig.

S hogy ne csak Mikszáth-helyeket keressünk fel, az utca végén a régi Ipoly-híd torzóján lévő Szabó Lőrinc emléktáblát is megtekintettük, amelyet dr. Kabdebó Lóránt és kutatócsoportja állított fel (Tücsökzene) a költő emlékére.

Ezt követően a Szabó Lőrinc utca, azaz a Templom utca 10. falán elhelyezett emléktáblánál álltunk meg, ahol 5 és 8 éves kora között élt a későbbi költő.

Innen eljutottunk az egykori Balassa étteremhez, amely Mikszáth idejében fogadó, étterem és kávéház - az író törzshelye volt.

A Rákóczi és Kossuth utca sarkán a hajdani Balassa szállón elhelyezett Petőfi emléktáblánál, a kétszer is itt megszállt (1845-ben és 1847) költő óriást idéztük meg. . . többek között képviselő választásával kapcsolatban is: „Balassagyarmaton aszonták, nem kell Petőfi, csak Szontágh.”

Petőfi Sándor a városban tett látogatásakor megcsodálta az impozáns Vármegyeházát és az akkor épülő börtönt is.

Balassagyarmati sétánkat befejezve Mohorára indultunk tovább, ahol Mikszáth mellett a Mauks-család s Ilonka került előtérbe.

Megtekintettük a felújított Mauks-család sírját az evangélikus temetőben, s Farkasfalvi Mauks Mátyásra (1825. Mohora - 1876 Balassagyarmat), aki szolgabíróként, ügyvédként tevékenykedett s családjára emlékeztünk.

Visszatérve a település központjába, a Mauks Ilona Emlékház udvarán Pálok Bernadett tárlatvezető az emlékkiállítás megtekintése előtt a falu különleges figuráiról, történeteiről mesélt, melyek Mikszáth novelláiban is előfordultak. A nagy vadgesztenyefáról, melyet talán még Mauks Mátyás ültetett s hogy Mikszáth a lombjai alatt is dolgozott, hogy itt vallott szerelmet Ilonkának 1871-ben, s itt vette feleségül másodszer a mohorai evangélikus templomban, hogy itt őrzik az Ilonka által hímzett oltárterítőt és a házassági anyakönyvi kivonatot. A templomba felújítási munkálatok miatt nem tudtunk bemenni.

A kiállítás megtekintése után- melyben mindig találunk valami érdekes, felfedezni valót- meglátogattuk, (ha már Mohora) a Tolnay Klári Emlékházat is, ahol igen kedvesen fogadtak bennünket.

A napunk piknikkel végződött a Dolinkában, a pincesoron, Gálné Nagy Györgyi tagtársunknál. A finom étel és ital fogyasztása után Bagyinszki Kati titkárunk Mikszáth Kálmán és Mauks Ilona levelezéseiből olvasott föl párat, mely e két különleges ember különleges szerelméről szólt; vidámságot okozva, hogy mily sokféle és kedves módon szólította meg Kálmán Ilonkát!

Meglátogattak bennünket Gulyás Géza, a község polgármestere is, aki támogatója társaságunknak, s a falu kulturális életéről, a hagyományok ápolásának fontosságáról is szólt. Köszönjük a kiállítóhelyeknek, hogy fogadtak minket, a vendéglátást a pincesoron, s mindenkinek ki valamilyen módon részt vett az Ilona-nap megszervezésében.

Tartalmas, szép napot töltöttünk újra együtt, lehattunk volna többen is!

Bagyinszki Istvánné - Pásztor Sándor